

Küresel krizden sonraki en kritik dönemeç

2012 DÜNYAMIZ YAVAŞ DÖNENECEK

2011'de yüzde 3.8 büyüyen küresel ekonomi 2012'de yüzde 3.4 büyüyecek. Yavaşlama Türkiye'yi de yüzde 8'den yüzde 4 büyümeye düşürecek. Yavaş büyüyen Türkiye ekonomisi onarıcı reformlarla yapısının sağlıklı unsurlarını iyileştirme fırsatı yakalayabilir.

2012 yılına girerken Dünya ve Türkiye ekonomisinin ne durumda olduğuna bakmak KobiEfor'un klasik çalışmasıdır. Bu çalışmada amaç, konuyla ilgili abartılı, çarpık, ideolojik, kör, bencil, aşırı iyimser veya karamsar görüşleri ayıklamak, okurun öngörü kapasitesine katkıda bulunmaktır. Ekonomi sayılarla ifade edilir ama gerçeklik sayıların kendisinde değil, ifade ettikleri dina-

miktendir. Ekonominin hakikati, çoğu zaman tüm tahminleri altüst eden insanın kendisi ve iradesidir. Eğer hakikat insanda ve iradesinde saklı ise, Türkiye 2012 yılında kendi ekonomisini, elbette küresel koşullarda ama kendi beşeri kaynağının kapasitesi, iradesi, aklı ve basireti ile gerçekleştirecektir. Kapak dosyamızda önce dünya ekonomisinin 2011'deki durumuna ve 2012 yılı beklentilerine bakacağız. Son-

ra bu çerçeve içinde Türkiye'nin 2012 Yılı ekonomisinin ana iskeletini öngörmeye çalışacağız.

DÜNYA EKONOMİSİ

2011'de dünya ekonomisi

2009'da dibe vuran ve 2010'dan itibaren toparlanmaya başlayan dünya ekonomisinde 2011 çok farklı seyretti. 2011'in ilk yarısında toparlanma sürdü, ekonomiler hızlandı, gelişmekte olan ülkelerde büyüme rekorları kırıldı, ama yılın ikinci yarısında, süreç tersine döndü, yavaşlama başladı. Bu yavaşlamadan yola çıkarak güvenilir tüm uluslararası kurumların öngörü ortalaması şu sonucu veriyor: 2011'de yüzde 3.8 büyüyen küresel ekonomi 2012'de yüzde 3.4 büyüyecek. Ekonomik büyüme hızının düşmesi kötü, ama sadece bu kadar düşmesi "iyi" olarak değerlendiriliyor. İyi sayılan bu performans ise Avrupa ve gelişmiş ekonomilerle değil, Afrika ve Asya ülkeleri sayesinde elde edilecek. Öngörü gerçekleşirse 2012'de Çin yüzde 8.5, Hindistan yüzde 7.2, Endonezya yüzde 6.1 büyüyecek. Bu alanda yer alan Türkiye'nin 2012 büyümesi için öngörüler bu kadar "iyi" değil. Türkiye ekonomisinin, Avrupa'nın en hızlı büyüyen ekonomisi olacağı, ama büyümesinin, yüzde 2.2'de ve en hızlı büyüyenler arasında 12. sırada kalacağı tahmin ediliyor.

2012 dünya ekonomik tahminleri

2011 yılının ikinci yarısında gelişmiş ülkelerde, özellikle Avrupa'da başgösteren sıkıntılar çözülemeden 2012 yılına devredildi. Bu nedenle 2012 ilk yarısında Batı ekonomileri önemli sorunlarla boğuşmaya devam edecek görünüyor. Örneğin Avro Bölgesi'nde bir resesyon ihtimali dillendiriliyor. Bu ihtimal Almanya, Fransa ve İtalya için hafif bir resesyona girecekleri tahminiyle de destekleniyor. ABD ekonomisinin durgunluğu sürecektir, İngiltere ekonomisi yüzde 0.15 daralacak. Bunların diğer ekonomik böl-

Ümit Boyner
TÜSİAD Başkanı

'Reform yorgunu' olmayalım

Türkiye söz konusu olduğunda memnuniyet duyulacak olguların sayısı bir hayli yüksek. Yakın çevremizle karşılaştırıldığında Türkiye ekonomisinin kıvraklığı ve dayanıklılığı, deneyimli bir ekonomi yönetimine sahip olması dünyada gıpta ile izleniyor. Krizin ardından ekonomimizin çabuk toparlanması geçen yılın ve hatta bu yılın büyüme rakamları prestijimizi artırıyor. Dünyanın en karmaşık ve riskli bölgelerinin ortasında, Türkiye'nin sağlam ittifak ilişkileri ile bir istikrar unsuru olması ülkemize bu denli dikkat gösterilmesinin, dünya medyasının odağına alınmasının bir nedeni. Türkiye pek çok konuda sorunların çözümüne katkıda bulunacak, öneriler yapabilecek bir aktör olarak görülüyor.

Küresel ekonomik duruma bakıldığında, 2011 yılı karamsarlıklarımızı derinleştiren bir yıl oldu. ABD ekonomisi toparlanamazken, AB kendi krizinin vahametini tam kavrayamadığı izlenimi verdi. İlk kriz dalgasını ABD'ye göre daha iyi atlattığı düşünülen AB ekonomisi, bazı üye ülkelerin on yıllardır halının altına süpürülmüş sorunları ortaya çıkartırken kendisini dehşet verici bir devlet borcu felaketi içinde buldu. Avro alanı geçen yıl bu vakitler aklımıza bile getirmediğimiz bir ölçüde sarsıntılar geçiriyor. Bir felaket engellenebilse bile Avro alanının ekonomisi gelecek yıl durgun kalacaktır.

Küresel daralmanın, krizin ilk evresinden farklı yaşanacağı öngörülüyor. Geçen dalgayı nispeten çabuk ve az hasarla atlatan Asya ekonomilerinin de en büyük iki pazarlarındaki durgunluk karşısında derin sıkıntı yaşamaları ihtimal dahilinde. Avro alanının derinleşen krizi ve durgunluğu Asya ülkeleri açısından da yönetilmesi gereken ciddi riskler haline gelmiştir. Gene de ABD'nin AB krizine doğrudan müdahil olmasının da gösterdiği gibi bu krizin aşılması için büyük bir çaba gösteriliyor. Bu bakımdan daha öngörülebilir bir ekonomik ortamın birkaç yıl içinde şekillenebileceğini söyleyebiliriz.

Dünya ekonomisindeki bu gelişmelerin Türkiye gibi, 2001-2012 arasında çok başarılı bir performans göstermiş, küresel ekonomiye özellikle AB ekonomisine derinden entegre olmuş, ancak kaygı verici boyutlara gelen cari açığı kısa vadeli sermaye akışlarıyla kapatılabilen, hanidir yapısal reformlarda yorgun düşmüş bir ülkeyi rahat bırakması söz konusu olamaz.

Rıfat Hisarcıklıoğlu
TOBB Başkanı

2012'de basiretli olmalıyız

Türkiye ekonomisi son dönemde oldukça başarılı bir performans gösterdi. Bunu Türk özel sektörünün dinamizmi ile başardık. İhracatta da istediğimiz performansı yakalamaya başladık. 135 milyar doları aşttık.

Avrupa Birliği, borç krizine kalıcı bir çözüm bulamadıkça dibe doğru gidiyor. İkinci bir resesyona girme ihtimalleri yüksek. Bu konu bizi iki açıdan olumsuz etkileme potansiyeline sahip. Birinci etki alanı ihracat. AB ülkeleri Türkiye'nin bir numaralı ihracat pazarı. Bu pazarın daralması ihracatımızı olumsuz etkiler. İkinci etki alanı ise finansman. Sermayesi aşınan Avrupa bankalarının kredi verme kapasitesi zayıflıyor. Avrupalı bankalar bizim ana kredi kaynağımızdır. 2012'de fonlamada sıkıntı yaşayabiliriz. Rehavete kapılmadan eksik kalan yapısal reformları tamamlamalıyız. Önümüzdeki dönemde, müdebbir ve basiretli hareket etmek zorundayız. Yatırım yaparken borçlanmaya daha tedbirli yaklaşmalıyız. Üretimden vazgeçmemenin yollarını aramalıyız. Piyasa denetim ve gözetim sistemlerini güçlendirmeliyiz. İş barışını bozacak adımlardan uzak durmalıyız

geler üzerinde olumsuz etkileri kaçınılmaz olacağı için kısaca 2012 yılında dünya ekonomisinin atılım ve toparlanma içinde değil, sorunları çözme çabası içinde olacağına dikkat çekiliyor. Hatta bazı çevrelere göre 2012'nin depresyona götüreceği bir dönüm noktası olma tehlikesi bile var. 2012 ayrıca küresel ticarete yeni bir dönemin başlangıcı olarak da tanımlanıyor. Buna göre, dünyadaki ithalatın yarısını,

halen dünyadaki ihracatın yarısından fazlasını gerçekleştiren gelişmekte olan ülkeler yapacak. Bu denklem değişikliği küresel ekonominin lehine bir dinamizmi de ifade ediyor. Çünkü böylece, Batı'nın sermaye gücü krizden çıkışın çarelerini geliştirmekte olan ülke ve bölgelere akarak bulmaya çalışacak.

Bölgesel ekonomiler yönünden 2012

AB ekonomisi:

AB 2012'ye belirsizliklerle giriyor. AB Borç Krizi Almanya'nın tayin edici rolüyle çözümlenecek gibi gözükse de endişe bulutları henüz dağılmadı. 2011'de yüz-

Ömer Cihad Vardan
MÜSİAD Başkanı

2012'de sorun yaşamayacağız

Türkiye, gelişmiş ekonomilerin can kestiği şu son döneme, büyüme rakamları ile damgasını vurdu. 2011'in büyüme rakamını yukarı çeken faktörün, yatırımlar olduğunu gördük. Kamu yatırımlarında bir artış kaydedilse de, özel sektör yatırımlarındaki artışın, büyümenin temel motor gücü olduğunu gözlemledik. Ekonomimiz yatırım kaynaklı büyümeye devam etti. Büyüme dair veriler, Türkiye'yi Çin'i

takiben en hızlı büyüyen 2. ülke konumunda tutuyor. 2011 yılına diğer makroekonomik göstergelerle bakacak olursak, bütçenin sıra dışı performansı, işgücü verileri, cari açık konusunda atılan adımların yavaş yavaş sonuç vermeye başlaması, ihracat ithalat arasındaki makasın daralması olumlu gelişmelerdi. Gerekli politika araçları aktif bir şekilde kullanıldığı ve yapısal reformlara devam edildiği takdirde, 2012'de ekonomimizde ciddi bir sorun olmayacağını öngörüyoruz.

de 1.6 büyüyen Avro bölgesi 2012'de yüzde 0.2 büyüyecek. Bu da keskin bir düşüş demek. AB'de ilgili bundan daha büyük olan risk algısı ise banka iflaslarının başlamasıyla ilgili. Karar vericilerin gecikmesinden doğan bu kriz, aşılabaksa gene siyaset tekniği ile aşılabacak. Krizin bedeli ise dayatılan reformlar yoluyla artık besbelli ki Yunanistan, İtalya, İspanya, Portekiz ve İrlanda'ya ödettirilecek. Almanya'ya "4. Reich" rolü şimdiden biçilmeye başlandı bile.

Avro bölgesindeki iki temel sorun şu: İlki, birçok ülkede kamunun borcunun çok yüksek olması. Bu nedenle bu ülkelerin borçlanma faizleri yükseliyor, ama kemer sıkma politikaları uygulanamıyor. Diğeri ise, ülkeler arasında "ödemeler dengesi" farklılıkları. Almanya ve bir kaç ülke cari dengede fazla veriyor, diğerleri ise açık. Ağırlıklı olarak birbiriyle ticaret yapan bu ülkeler arasındaki dengesizliği giderecek olan devalüasyon ve kur ayarlaması gibi araçlar, ortak para birimi Avro alanında olduğu için ellerinde zaten yok. Kısa vadede tek çare olarak ücretleri kontrol altına alarak üretkenliği arttırmak kalıyor ki, bu da siyaseten ve parlamenter sistemlerle yapılması güç bir iş. Orta vadeli seçenek ise, Avrupa'nın bir mali ve siyasi birlik olmaya doğru hızla ilerlemesi, ilk adımda ortak bir Avrupa bonosuna ("Eurobond") kavuşması. Sorun teknik çözüm alanından siyasi alana kaydığı için AB Borç Krizi 2012'nin ilk yarısında da bir risk olarak varlığını sürdürecektir.

Gelişmiş ülkeler ekonomisi:

2012 yılına başlarken gelişmiş ekonomilerde durum parlak değil. Japonya uzun zamandır büyüme sorunları yaşıyor. Umud noktası yine ABD ekonomisi, ama orada da krizden çıkışta kamu aşırı borçlandığı için büyüme olumsuz etkileniyor. Şirketler kesimi ve bazı bankalar güçlü ama bunlar da nakte sarılmış durumdalar. Yatırım yapılamıyor, çokça kredi verilmiyor. ABD'nin Avrupa'dan iyi olan yanı ise parasal-mali-siyasal birlik olması. Ayrıca ABD ekonomisi, AB'ye göre daha esnek ve rekabetçi bir ekonomi. Bu nedenle 2012 yılı beklentileri daha bir iyimser.

Gelişmekte Olan Ekonomiler (GOE):

Türkiye'nin de dahil bulunduğu bu ülkeler gru-

GSYİH REEL VE TAHMİNİ BÜYÜMELER AÇISINDAN 2009-2012 DÜNYA EKONOMİK COĞRAFYASI

Dünya ekonomisinde belirleyici büyükler

	2010	2011	2012
Gelişmiş ülkeler	yüzde +3.1	yüzde +1.6	yüzde +1.9
Gelişmekte olanlar	yüzde +7.3	yüzde +6.4	yüzde +6.

Büyümede dünya ekonomik coğrafyası

	2010	2011 (*)	2012 (*)
Dünya	yüzde +5.1	yüzde +4.0	yüzde +4.0
Gelişmiş Ülkeler	yüzde +3.1	yüzde +1.6	yüzde +1.9
ABD	yüzde +3.0	yüzde +1.5	yüzde +1.8
Avro Bölgesi	yüzde +1.8	yüzde +1.6	yüzde +1.1
Almanya	yüzde +3.6	yüzde +2.7	yüzde +1.3
Fransa	yüzde +1.4	yüzde +1.7	yüzde +1.4
İtalya	yüzde +1.3	yüzde +0.6	yüzde +0.3
İspanya	yüzde -0.1	yüzde +0.8	yüzde +1.1
Japonya	yüzde +4.0	yüzde -0.5	yüzde +2.3
İngiltere	yüzde +1.4	yüzde +1.1	yüzde +1.6
Kanada	yüzde +3.2	yüzde +2.1	yüzde +1.9
Diğer Gelişmişler	yüzde +5.8	yüzde +3.6	yüzde +3.7
Sanayileşen Asya	yüzde +8.4	yüzde +4.7	yüzde +4.5
Gelişmekte Olanlar	yüzde +7.3	yüzde +6.4	yüzde +6.1
Doğu Avrupa	yüzde +4.5	yüzde +4.3	yüzde +2.7
BDT	yüzde +4.6	yüzde +4.6	yüzde +4.4
Rusya	yüzde +4.0	yüzde +4.3	yüzde +4.1
Gelişen Asya	yüzde +9.5	yüzde +8.2	yüzde +8.0
Çin	yüzde +10.3	yüzde +9.5	yüzde +9.0
Hindistan	yüzde +10.1	yüzde +7.8	yüzde +7.5
Latin Amerika	yüzde +6.1	yüzde +4.5	yüzde +4.0
Brezilya	yüzde +7.5	yüzde +3.8	yüzde +3.6
Meksika	yüzde +5.4	yüzde +3.8	yüzde +3.6
Kuzey Afrika	yüzde +4.4	yüzde +4.0	yüzde +3.6
Türkiye	yüzde +8.9	yüzde +6.6	yüzde +2.2
Türkiye (OVP)	yüzde +9.0	yüzde +7.5	yüzde +4.0

Kaynak: IMF, World Economic Outlook, Eylül 2011

(*) Tahmi

bunda kamu bilançoları ve bankacılık sistemleri güçlü, büyüme olumlu. GOE ülkeleri 2011 yılında toplamda yüzde 6.4 büyüme gösterdiler. 2012 yılında ise bu oranın yüzde 6.1'e gerilemesi bekleniyor. Bu gruptaki büyüme azalması ağırlıklı olarak Orta ve Doğu Avrupa bölgesinden kaynaklanıyor.

Çin ve Asya ekonomileri:

Asya ekonomisi 2011 yılında yüzde 8.2 büyüdü, 2012 yılı için tahmini yüzde 8 büyümeye öngörülmüyor. Bu ekonomik bölgenin bazı sorunları da var. Örneğin Çin'de küresel kriz sırasında yüksek oranda teşvik/destek verildi, bu da bankacılık sektöründe görece bir kırılganlık yarattı.

Konut fiyatlarındaki düşüş riski, emlak-inşaat sektörü için potansiyel bir likidite sorunu oluşturuyor.

TÜRKİYE EKONOMİSİ

Avrupa krizi ve Türkiye

“AB Borç Krizi bizi etkilemez!” Bu söz Türkiye’de çok söyleniyor ama sadece, AB’deki krizin bugünkü çerçevesiyle ilgilidir. “AB kısa süre bir durgunluktan sonra toparlanacak, risk iştahı yeniden yükselecek

ve Türkiye’ye sermaye girişi güçlenecek” varsayımına dayanıyor. Doğrudur, gerçi ihracatımızın yarısı Avrupa’yadır ama AB kaynaklı dış talep zayıf seyretse bile Türkiye iç tüketimini artırarak kendini koruyabilecektir. Basireti bağlanmış bir Avrupa varsayımı ile AB’de krizin derinleşeceğini düşünürsek iş tersine dönecektir. En büyük ticari ortağımız olması nedeniyle derinden etkileneceğimiz bir yana, Avrupa ile aramızdaki şu rakamlar da bir hakikattir: Türkiye özel sektörünün yaklaşık 125 milyar dolarlık orta ve uzun vadeli borcunun 90 milyar doları Avrupa’da yerleşik bankalardır. Avrupa bankacılık sistemi bilanço küçültmeye zorlandığı durumda Türkiye’nin dış finansman kaynakları da kısıllacaktır. Büyümemizin cari açık vermeye bağımlı hale gelmiş olduğunu da düşünürsek AB kaynaklı dış finansman girişinin zayıflaması nedeniyle Türkiye ekonomisinin daralması kaçınılmaz olacaktır.

Türkiye 2012’ye Mart 2011’de girdi

2012’ye önünü görerek giren az sayıda ülkeden biri Türkiye’dir. 2011’in ilk çeyreğinde yüzde 12.0 büyüdükten sonra ayağını gazdan çekti ve 2. çeyrekte yüzde 8.8 büyüdü. İlk yarı büyümesi yüzde 10’u aştı. 2011’in ilk yarısı bağlamında büyümeye iç talep katkısı yaklaşık 15 puan iken dış talep katkısı eksi 5 puan oldu. Türkiye’de tüketim ve yatırım o kadar hızlı büyüyor ki, ithalat ihracattan daha hızlı artsa da, büyüme güçlü oldu. Ekonomi 3. çeyrekte yüzde 8.2 büyüdü. 4. çeyrek büyümesi yüzde 4 gerçekleşirken, çeyrekten çeyreğe büyüme yüzde 0.6’ya düştü. 2011 toplam büyümesi ise yaklaşık yüzde 7.6 olarak gerçekleşti. Yavaşlama, yönetilen bir süreç oldu. 2011 son çeyreğine talep bileşenleri yönünden yatırımdan çok tüketimin yavaşladığı görüldü. Dış talebin büyümeye katkısı eksiden çıktı. Yüksek bü-

Erdem Çenesiz
TÜRKONFED Başkanı

KOBİ’lerimize fırsatlar doğabilir

“Avrupa, Orta Doğu ve ABD’de yaşanan ekonomik ve siyasal gelişmeler dolayısıyla, 2011 ‘çalkantılı bir yıl’ oldu. 2012 yılında, dünya ekonomisinin performansı 2011’e göre daha kötü olacak. Türkiye ekonomisinin, küresel piyasalarda yaşanan sorunlara rağmen, sağlam bankacılık sektörü, güçlü kamu maliyesi gibi önemli artıları bulunuyor. Bu artılar bizi AB’nin karşı karşıya olduğu finansal kriz riskinden uzak tutuyor. Bankalarımız güçlü, bütçe açığımız düşük, kamu borçlarımız az olduğu sürece de, küresel koşullar ne kadar elverişsiz olursa olsun, 2001’deki gibi bir kriz yaşama ihtimalimiz yok. 2012’yi kriz olmadan ama yavaşlayarak geçireceğimizi düşünüyorum.

Dünya ekonomisinin normale dönmesiyle birlikte Türkiye ekonomisi de yeniden yüksek büyüme hızını yakalayacaktır. Bunun için mikro ekonomik reformlar bazında hazırlıklar yapmamız gerekiyor.

Dünya ekonomisindeki olumsuzluklara rağmen, KOBİ’ler için önemli fırsatlar yakalanabilir. KOBİ’lerin kriz dönemlerinde bile kendi özel çabalarıyla harika sonuçlar yarattığına şahit olduk. Arzlarını kisan Avrupalı üreticilerin pazar paylarını, girişimci ve aktif Türk KOBİ’leri alabilir. Daralan dünya ekonomisinin etkisiyle büyümemizin yavaşlayacağı ve küresel finansmanın zorlaştığı bu ortamda hükümetimizi KOBİ’lerin yanında daha fazla görmek istiyoruz.”

2011'DEN ÇEYREK BİR KESİT

TÜRKİYE'NİN DIŞ BORÇ YAPISI

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Toplam Borç Stoku	144.1	161.0	169.9	207.7	249.5	280.4	268.4	289.4	309.6
Kısa Vadeli	23.0	32.2	38.3	42.6	43.1	53.1	49.7	78.2	85.0
Kamu Sektörü	1.3	1.8	2.1	1.8	2.2	3.2	3.6	4.3	5.8
TCMB	2.9	3.3	2.8	2.6	2.3	1.9	1.8	1.6	1.6
Özel Sektör	18.8	27.1	33.4	38.3	38.7	48.0	44.3	72.4	77.5
Finans	8.4	13.1	17.2	20.7	16.6	24.5	22.6	48.4	50.8
Finans Dışı	10.5	14.0	16.2	17.6	22.1	23.5	21.8	23.9	26.7
Orta ve Uzun Vadeli	121.1	128.8	131.6	165.1	206.3	227.3	218.7	211.2	224.7
Kamu	69.5	73.8	68.3	69.8	71.4	75.0	79.9	84.7	89.5
TCMB	21.5	18.1	12.7	13.1	13.5	12.2	11.5	10.3	10.5
Özel Sektör	30.1	36.8	50.7	82.2	121.5	140.0	127.3	116.2	124.7
Finans	5.3	8.6	16.1	28.5	41.9	41.2	35.4	34.5	39.7
Finans Dışı	24.8	28.3	34.6	53.7	79.6	98.8	91.8	81.8	85.0
GSYİH'ye oran olarak									
Dış Borç Stoku	44.3	38.6	35.2	38.6	34.4	45.0	42.0	40.4	40.9
Kısa Vadeli	7.1	7.7	7.9	7.9	6.0	8.5	7.8	10.9	11.2
Orta ve Uzun Vadeli	37.2	30.9	27.3	30.7	28.4	36.5	34.2	29.5	29.7
Kamu	29.2	23.3	17.8	16.2	12.3	14.8	15.2	14.1	14.2
Özel Sektör	15.0	15.3	17.4	22.4	22.1	30.2	26.9	26.3	26.7

Kaynak: Hazine, Globalsource (milyar \$)

Mehmet Büyükekşi
TİM Başkanı

2012'de sağlıklı büyüyeceğiz

Türkiye ekonomisi, gerek büyüme gerek ihracat açısından son derece başarılı bir yıl geçirirken, istihdam alanında da büyük gelişme kaydetti. Türkiye ekonomisi, krizdeki birçok ülkeden pozitif anlamda ayrıştı. Düşük borçluluk oranı ve sıkı maliye disiplini sayesinde krizin etkilerinden kendisini korudu.

2011'de ihracatımız son derece yüksek bir performans ortaya koydu. Türk ihracatçıları her krizi bir fırsata çevirme konusunda ustalaştı. Türkiye büyüme temposunu ve istihdam üretme kapasitesini koruyor. 2012 yılı yakaladığımız bu başarıları yeni fırsatlara dönüştürmenin yılı olacak. Cari açığı kademeli bir şekilde azaltıp, ekonominin daha sağlıklı büyümesini temin ederek, ihracattaki başarılı tempomuzu da sürdürerek parlak bir yıl geçireceğimize inanıyoruz.

Murat Yalçıntaş
İTO Başkanı

Türkiye'nin eli güçlüdür

Türkiye ekonomisinin güçlü performansının bir numaralı taşıyıcısı, 2011 yılında da güçlü yurt içi talep oldu. 2011'in ilk yarısında hem hanehalkı harcamaları yüzde 10.2 genişledi, hem de özel sektör sabit sermaye yatırımları yüzde 36 oranında yükseldi. Büyümenin lokomotifleri özel sektör oldu. Gelişmiş ülkeler ve özellikle Avrupa ülkeleri kontrolde çıkan kamu borçları ve bütçe açıklarıyla boğuşurken Türkiye bu konuda dış dünyaya parmak ısırtacak kadar başarılı bir performans sergiledi.

Türkiye ekonomisinin 2012 yılında kayda değer biçimde yavaşlayacağı öngörülmekle birlikte büyümenin, küresel koşullarda iyileşmeye paralel bir şekilde tekrar yükseleceği kesindir. Ancak dış talepte gerileme olabilir ve ihracatımız olumsuz etkilenebilir. Buna karşı bizim alternatif pazarlara artan oranda ağırlık vermemiz gerekiyor. Diğer taraftan 2012 yılına disiplinden taviz vermeyen kamu maliyesi ve çok sağlam bir bankacılık sistemi ile girilmektedir, bu da 2012 yılında Türkiye'nin elini güçlendirecektir.

yümeden doğan kimi riskler yumuşadı. Örneğin ithalat ve yatırımlarda azalma gözlemlendi. Bunun büyüme pozitif katkısı 1.1'di. Dolayısıyla dış ticaret açığında iyileşme başladı. Öncü gösterge olan ara mali ithalatı artışı son iki çeyrekte hız kesti. Cari açığın GSYİH'ya oranı yüzde 9.8 oldu. Bu nedenle Türkiye'nin 2012 yılını tahmin etmemiz de kolaylaşmıştı.

2012 başında artılar-eksiler

Eksiler: Türkiye'nin 2011'de frene erken basması olumlu ve olumsuz bazı sonuçlar doğurdu. Olumsuz sonuçlardan başta geleni, 2012 büyüme öngörüsünün düşmesidir. Bağımsız kuruluşların ya da OECD, IMF gibi kurumların Türkiye için büyüme öngörülerini yüzde 2.0-4.0 arasında değiştiriyor. Cari denge açığının GSYİH'nın yüzde 10'u civarına yükselmesi ekonominin direnç yönünü görece zayıflattı. Sermaye girişleri dalgalı kur tarafından bastırıldı. Mali olmayan şirketlerin net döviz borçları önemli oranda arttı. Kısa vadeli dış borç keskin biçimde hızla yükseldi. 2011 büyümesi dıştan finanse edilen iç talep patlamasına dayanıyordu, "ayağını yorganına göre uzat!" durumuna gelindi.

Artılar: Kamu mali dengesi 2011 yılında iyileşmeye devam etti. Kamu borcunun GSYİH'ye oranı düştü. Mali performans iç ve dış tehlike arz etmeyen ekonomik koşullar tarafından desteklendi. Isınmaya karşı alınan tampon önlemler, üçüncü çeyrekte itibaren sonuç vermeye başladı, kredi büyümesi yavaşladı. Kamu sektörünün faiz dışı bütçe dengesi iyileşti. Cari açıkta düşme eğilimi görüldü.

2012 Türkiye öngörüsü

Türkiye ekonomisinin 2012 yılında büyümeden ödün vermesi kaygı yaratmayacaktır, çünkü Türkiye Orta Vadeli Program'la zaten hedefini küçültmüştü: Yüzde 4.0.

Program'ın öngördüğü ekonomik büyüklük ise 1 trilyon 121 milyar dolardır. Kişi başı gelir beklentisi

ise 9.760 dolar, –satın alma gücü paritesine göre ise gelir 15 bin dolar– kaydedilmişti. Sorun bu hedeflerden sapma olup olmayacağı noktasında düğümleniyor. Yanıtı ise, özel sektörün dinamizmi verecek. Büyümeden verilen ödünle beklenen getiri en başta, cari işlemler açığını GSYİH'nin yüzde 7.8'ine ve 75 milyar dolardan 60 milyara düşürecek olmasıdır. Enflasyon da yüzde 6.5'a inecek. İşsizlik yüzde 10.7'ye çıkacak ve OECD ülkeleri arasında en yüksek 8'inci sıraya yerleşecek.

Burada dikkat etmemiz gereken nokta şudur: Bu hedeflere “kötüleşen” değil, “iyileşen” bir süreçle ulaşılabileceği varsayılmıştır. İyileşme, ekonominin bütün dinamiklerini hareketlendireceği için Türkiye'nin 2012 yılı başlarında tartışması gereken asıl konu, bu hedefleri aşarak dünyayı şaşırtacak sonuçlar elde etmesinin mümkün olup olmadığıdır.

Cari açık bel fitiği değildir

Cari açık, Türkiye ekonomisinin 2012'de öngörülere altüst eden bir performans göstermesinin temel engeli olarak görülmektedir. Açığın ciddi bir kısmı yatırım artışından kaynaklandığı için çare olarak da küçülme öngörülmektedir.

Cari açığın milli hasılaya oranının yüzde 10'a çık-

Tanıl Küçük
İSO Başkanı

Türk sanayisi 2012'yi atlattır

Küresel ekonomiye bakıldığında, gelecek birkaç yılın çok kolay geçmeyeceği, hâlihazırda işaretlerini veren değişimlerin, dalgalanmaların, güç kaymalarının devam edeceği anlaşılıyor. Karşımızdaki tablo, tarihin çözülme ve yeniden yapılanma evrelerinden birinde olduğumuza işaret ediyor. Böyle değişim ve yeniden yapılanma dönemlerinin kazananları ve kaybedenleri oluyor.

Bulduğumuz dönemde, önümüzdeki temel mesele, ülkemizin değişimin kazananları arasında yer almasını sağlamaktır. Türkiye, potansiyeli ile bunu fazlasıyla hak etmektedir. Bunun için, fırtınalı ortamdan gelen veya gelebilecek dalgaları iyi anlamak, doğru yönetmek ve fırsata çevirebilmek gerekiyor. Başarıya giden yol, sürdürülebilir rekabet gücüne sahip olmaktan geçiyor. Ar-Ge, teknoloji geliştirme, inovasyon gibi, küresel rekabetin ana unsurları günümüzde ilk sıralarda olur ve desteklenirse 2012'nin dalgalı sürecini Türk sanayisi başarıyla atlattır.

ması tek başına kırılmalık yaratmaz, risk, açığı kapatan araçların etkisindedir. 2011'in tamamında cari açık, portföy girişleri, kısa vadeli banka borçlanmaları ve kısa vadeli mevduat hareketleri, ayrıca bir miktar da kaynağı belirsiz girişlerle dengelendi.

Türkiye'nin notunu ayarlayan kurumlar ve yabancı yatırımcılar, Türkiye'nin “200 milyar dolarlık problemi”nden söz etmektedirler. Bununla 2012'de çevrilmesi gereken kısa vadeli borç ve vadesi gelen orta ve uzun vadeli borcun toplamı (TCMB rakamlarına göre) olan 135 milyar dolar ile 60-65 milyar dolar cari açığı kastetmektedirler. Bu elbette küresel ekonomik ortamın daha da bozulması durumunda önemli bir sorun oluşturacaktır. Ancak cari açığın 2011 ikinci çeyrekte kesilen hızını 2012 yılında, Türkiye ekonomisinin devreye girecek başka avantajlarıyla daha da düşürmek olanaklıdır. Örneğin ihracat:

Türkiye'nin ihracat dinamiği

İhracatın ekonomik büyümeye pozitif katkı yapması çok önemli bir eşittir ve 2011 sonunda aşılabileceği anlaşılmıştır. Ancak ihracatımız ana metal sanayi, motorlu kara taşıtları, giyim eşyası ve tekstil ürünleri gibi, toplam ihracatın yüzde 45'ten fazlasını oluşturan bir kaç kaleme sıklığıdır.

İhracatımız 2011'de 133 milyar dolar civarında gerçekleşti. İki yeni eğilim var: AB'ye ihracatımız hem oransal düşüyor, hem de tüketim mallarına dü-

Yalçın Sönmez
TOSYÖV Başkanı

Dünya yavaşlasa da Türkiye hızlanabilir

Türkiye ekonomisi krizdeki gelişmiş ekonomilerle arasında yarattığı farklılaşmaya dayanarak büyüme temposunu 2012 yılında da, biraz yavaşlayarak sürdürecektir. Avrupa'nın krizi ise Türkiye ekonomisi için ne oranda risk yaratıyorsa, o oranda fırsat da yaracaktır. Türkiye ekonomisi için bu momentte asıl fırsat, sıradanlıktan kurtulmak, kabına sığmayan dinamiklerinin önünü açarak her durumda sürdürülebilir olan bir büyüme yapısına kavuşmaktır. Bu da, işi şansa ve hatta piyasaya bırakmayan, kamu iradesini ve kamusal nitelikte hizmetler üreten sivil toplum gücünü devreye sokmakla olur. 2012 yılında dünya ekonomisi yavaşlayacak olsa bile, girişimci KOBİ'lerinin değişim talebine cevap verebilirse, Türkiye hızlanabilir.

nüşüyor. AB ve KA+YOD'ya ihracatın yüzde 95'ini imalat sanayi karşılıyor, yüzde 3,5'ini ise tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörü.

AB ülkelerine yapılan ihracatın yüzde 49,4'ünün tüketim mallarından, yüzde 38,7'sinin ara mallarından oluştuğu görülüyor. Buna karşılık KA+YOD ülkelerine yapılan ihracatın yüzde 59,2'si ara mallarından, yüzde 31,9'u tüketim mallarından oluşuyor.

Türkiye'nin ihracatını arttırması için hem coğrafi çeşitlendirmeye hem de ürün çeşitlendirmesine gereksinimi var. Diğer sanayilerin de ihracat içinde önem kazanması ve mevcut önemli sanayilerin içindeki ürün çeşitliliğinin artması, ihracatı daha iyi bir noktaya getirebilir. Bu noktada Türkiye ekonomisinin değişmekte olan ana karakterine göz atmamız lazım.

Türkiye ekonomisinde değişimin kısıtları

Bilimsel bir yaklaşımla baktığımızda şunları görüyoruz: Türkiye istikrarlı bir büyüme kulvarına sahip değildir. Kriz dönemleri dışında görece yüksek büyümesi Türkiye'nin belli bir eşiğe yaklaştığının işaretidir. Ancak bu eşiği mevcut kırılgen yapısıyla aşması zor olacağı için, ekonomisindeki kırılgenlik yaratan faylardan kurtulması, bunun gerektirdiği işleri başarması gerekmektedir. Türkiye'nin istikrarlı büyümesinin yapısal engelleri mevcuttur. Yatırımları kısıtlayan esas etkenin ne olduğu noktasında tablo açıktır. Türkiye'nin zaten düşük olan tasarruf oranı özellikle 2000'li yıllarda daha da düştü. Yeterli sayıda getirisi yüksek yatırım yapamadı. Getirisi yüksek olacağı varsayılan yatırımların da her zaman aynı sonucu vermesi beklenemez. Ancak ekonomik büyüme tasarruf oranından sadece dolaylı olarak besle-

nirken verimlilik artışından beslenmesi, doğrudandır. Çünkü yatırımların somut getirisi verimlilik noktasındadır. Türkiye'de işgücü verimliliği 1999 – 2005 yılları arasında yüzde 5'in üzerinde artmış, bu artışın yaklaşık yüzde 40'ı işgücünün sektörler arası dağılımında meydana gelen yapısal değişimden kaynaklanmıştır. İşgücü beşeri sermayedir. Girdisi eğitimidir. Türkiye'de lise ve özellikle yüksek öğretimin getirisi dünya ortalamalarının çok üzerindedir. Bu da bu alandaki açlığımızı gösterir.

Ülkelerin hangi tür ürünlerde uzmanlaştıkları ile büyüme performansları arasında da bir ilişki vardır. Uzmanlaşma örgüsü "karmaşık", teknoloji veya verimlilik içeriği daha yüksek ürünler ülkelerin orta ve uzun vadeli yüksek büyüme oranlarına ulaşmasında tayin edici olmaktadır. Bu ölçütler yönünden Türkiye ihracat yapısının gelişmişlik düzeyi Meksika, Çin ve Romanya gibi ülkelerin gerisindedir ve Türkiye'nin ihracat yapısında ağırlık sıradanlıktadır. Türkiye sadece Brezilya, Meksika, Polonya, Macaristan gibi ülkelere göre değil, aynı zamanda kişi başına geliri daha düşük olan Hindistan, Endonezya ve Tayland gibi ülkelere göre de daha sıradan ürünler ihraç etmektedir. İhracat yapısının ortalama verimlilik düzeyi ve sıradanlığı, piyasa mekanizmasının bu konuda özendirici olmaması ile açıklanmaktadır. Böyle olunca, kriz döneminde kimi makro göstergeler bakımından kendini kriz bölgelerinden ayıştıran Türkiye'nin elde ettiği bu avantajı, reformlarla değişim yönünde kullanması en akıllıca yoldur. Madem ki bu yolu piyasa özendiriyor, kamu özendirecektir?

Türkiye iki şey bir arada gerçekleştirmelidir:

1. Eğitimin düzeyi ve kalitesi ile bilgi ve iletişim becerilerinde önemli bir iyileşme,
2. Türkiye'de üretim ve ihracatın teknolojik içeriğinde ciddi bir iyileşme.

Demek ki Türkiye kaynaklarını bu iki hedefe yönlendirmek durumundadır. Şaşırtıcı gelecektir ama gerçeklik odur ki, hem eğitimin düzey ve kalitesinin, yükseltilmesi, hem de üretimin teknolojik içeriğinin iyileşmesi, kamusal müdahaleyi kaçınılmaz kılmaktadır.

2012'de değişim hedefine kilitlemiş olarak kamu hizmetlerini genişletecek ve etkinleştirecek reformlara olan gereksinimimiz şiddetlenecektir.